

В ПАМЕТ НА ПРОФ. ЧАВДАР НИКОЛОВ

На 2 март 2015 г. загубихме завинаги изследователя, преподавателя, научния организатор и ръководител, публициста, човека с чувствителна гражданска съвест, приятеля проф. д-р Чавдар Николов. В навечерието на тъжната годишнина нека си спомним за него и за следите, оставил в творческия си път.

Преждевременната смърт завари проф. Николов на поста ръководител на катедра „Финанси и отчетност“ при Икономическия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски“ – Благоевград (преди това негов декан), върху чийто съвременен облик той остави ярки отпечатьци.

Проф. Николов е известен и уважаван в България и в чужбина български учен-икономист. Разпознаваеми и харесвани са неговите научни публикации по проблеми на:

- световното стопанство и международните икономически отношения през новото хилядолетие;
- прехода към пазарна икономика на постсоциалистичеките държави и в частност на България;
- реструктурирането на производството и външноикономическия обмен на нашата страна;
- националния платежен баланс като фактор на макроикономическата стабилност на България;
- данъчните модели и разноликите резултати от тяхното приложение;
- демографско-образователната характеристика на страната;
- приемането на България в ЕС и актуалната обстановка на Балканите и др.

Сам проф. Николов измерва научното си творчество с хиляди страници. В писането си той не е многословен и затова не допуска да е голословен. Показва завидно умение да квантифицира изследваните обекти и явления и да не оставя съмнения за обосноваването и реалността на направените изводи и обобщения.

Чавдар Николов насочва изследователската си мисъл към злободневни, „горещи“ проблеми в международен и национален план. С цел да подпомогне нашата практика той разкрива неподправена многопластовата картина: къде сме ние; защо сме там; каква икономическа политика трябва да прилагаме, за да постигнем догонващия икономически растеж.

Научните становища и изводи на проф. Николов невинаги са съзвучни на управленските решения през трудния ни преход към пазарна икономика. Той недоволства срещу въведения плосък данък, т.е. срещу единния пропорционален данък, като доказва, че за България през този период е подходящ „социално-либералният“ или социално по-справедливият прогресивен данък. Проф. Николов пледира за приемане на преките данъци, подсилени със социалноосигурителни вноски и поддържа тезата за намаляване и диференциране на ДДС.

Той има свои доводи в полза на определен инфлационен процес у нас, като доказва, че приемането ни в ЕС по принцип отключва инфлация. Според него инфлация, която би приближила равнището на цените в България на около 40% от това в ЕС, е естествен и потребен процес в подготовката за

присъединяване на страната към Евроната и затова критикува „бързането“ за членство в нея.

В научните си анализи на проф. Николов оценява критично резултатите от „целевата“ дейност, извършвана от световните финансови институции – МВФ и Световната банка, и стига до извода, че тяхната роля да дирижират процесите при преход към пазарна икономика е изконсумирана.

Той осъжда продължаващия процес на „мнимо модерно“ изменение на националната производствена структура посредством тревожен спад на селското стопанство, сочейки като доказателство за неефективна линия в реструктурирането негативните резултати при външнотърговския ни обмен със страните-членки на ЕС.

Проф. Николов е противник на практиката на поддържане на бюджетни излишъци и препоръчва те да бъдат изразходвани за срочни производствени решения и по-конкретно за изграждане на модерна инфраструктура, която той приема за „европейски приоритет“ и основа за стабилен икономически растеж.

В свои изследвания Чавдар Николов привежда научни доказателства за съсредоточаването на нов икономически потенциал в югозападната част на България и за усилването на дисбаланса в развитието на регионите и в доходите на местното население, очертавайки професионално и отговорно възможните пътища и начини за преодоляване на този дисбаланс.

Проф. Николов отделя задълбочено внимание на проблемите в отношенията на България със съседните страни. Той смята за необходимо концептуално да се уредят отношенията ни със съседна Македония и пледира за „кондиционирана“ българска позиция по повод на приемането ѝ в ЕС.

Проф. Николов предупреждава за опасността от утвърждаване на „паралелни общества“ с коренно различни демографско-образователни характеристики. С цел да се предотврати тази опасност, изтъква той, ще е необходима адекватна работеща дългосрочна образователна програма и чувствителна целева финансова подкрепа от ЕС.

Широкоизвестна е и многообразната и интелигентна публицистична дейност на Чавдар Николов. Той е автор на редица злободневни статии в периодичния печат и на поредица нестандартни „публицистични книги“ (от 1997 до 2010 г. са издадени седем такива), в които излага съкровени мисли за нещата от живота. Последната, осма книга от такъв тип „Бележки под линия“, излиза през 2014 г. В нея той очертава пестеливо и откровено контурите на „свършеното“ и „несвършеното“ и загатва смело за скорошна раздяла с живота.

Ето и част от думите на автора: „Бележки под линия е поредният ми и най-вероятно последен опит за бързо конспектиране на нашето време... Приключвам тази серия от статии и засега стига толкова... Но имам идея за още една статия... И стига толкова. Но явно не стига. Другото – между другото...“.

Проф. Вера Иванова - Гидикова